

การบรรยาย
เรื่อง “ความตกต่ำทางเศรษฐกิจ
เท่าที่เราท่านพอจะเข้าใจได้ทุกคน”
โดย
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง
เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2474

ความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจ
เท่าที่เราท่านพอจะเข้าใจได้ทุกคน

(พูดทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๔)

ข้าพเจ้ารับไว้ว่าเราพูดเรื่อง ความตกต่ำ แห่งเศรษฐกิจ
เท่าที่เราท่านพอจะเข้าใจได้ทุกคน. ทำไมข้าพเจ้าจึง
จำกัดพูดเพียงแค่นี้ ? เท่านั้น ? ก็เพราะว่าเศรษฐกิจ
ทุกวันนี้ได้เกิดเป็นปัญหาสำคัญเสียแล้ว. ขย่ำว่าแต่คน
สามัญอย่างเรา ๆ แม้มีทุนทางเศรษฐกิจ ก็ยังงงงวยงงคิดสิน
ไม่ลงว่าข่มขู่มันอยู่ที่ไหนแน่. เพื่อช่วยความเข้าใจ
ในข้อนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งคนช่วยอ่านเรื่อง “สมน้ำหน้า”
ซึ่งข้าพเจ้าได้เขียนให้หนังสือ ‘ช่วยกาชาด’ ในนาม
ครูเทพ เมืองานกาชาดคราวที่แล้วมาน. ถึงบางท่านได้
อ่านแล้ว ฟังอีกคนหนึ่งก็คงยังไม่หมดครส.

ความสามารถแห่งมันสมองของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด นัก
 ทวารศาสตร์ อาจบอกได้อย่างละเอียดว่า พิกพ ของเราใหญ่
 โตะเพียงไร, พระอาทิตย์ พระจันทร์ และดาวพระเคราะห์
 อื่น ๆ อยู่ห่างแค่ไหน, มีขนาดและจักรวาลคืออย่างไร พัน
 รากกลุ่มดวงอาทิตย์กับโลกทั้งหลายที่เป็นขบวนการห้อมล้อม
 ออกไป ยังสามารถบรรยายกลุ่มอื่น ๆ เช่น ดาวฤกษ์
 กลุ่มต่าง ๆ อาจคำนวณ สุริยกาจ จันทรคาจได้แม่นยำจน
 ถึงวินาที, ฆกแผนที่พวกคือ อากาศที่ว่างไว้อย่างน่าพิศวง.

นอกจากพิภพพหุมาในที่ว่างสุก สายตา หายขอบเขต
 มีได้เหล่านี้ นักวิทยาศาสตร์ยังอาจคำนวณประมาณแห่ง
 วัตถุทั้งหลาย รวมทั้งสัตว์และพืชด้วย ที่เป็นอย่าง
 เล็กที่สุดจนไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ อันมีอา-
 การหมุนเวียนไปเป็นกลุ่ม ๆ ภายในวัตถุทั้งหลาย เรียกว่า
 Atoms คือกลุ่มพิภพหมุนเวียนไปในจักรวาลนั้น

กลุ่มวัตถุที่ใหญ่ที่สุดในฟ้าจนสักสายตาแลไม่เห็นคือ
 กลุ่มประมาณ ในวัตถุทั้งหลาย ซึ่งเล็ก ที่สุด จนแลเห็น หรือ

รู้สึกไม่ได้ก็ นักวิทยาศาสตร์ ผู้ยอมมนุษย์เหล่านี้ยัง
 สามารถล่วงรู้ถึงใจอย่างละเอียด ไฉนนักเศรษฐกิจผู้
 ยอมมนุษย์ทางเศรษฐกิจจึงไม่สามารถหยั่งรู้ได้แน่นอน
 ในความเข็นไปแห่งเศรษฐกิจกรรมของโลก ที่มนุษย์เอง
 เป็นผู้ประกอบก่อให้เกิดขึ้นจนกระทำความขุ่นมัวให้มนุษย์
 เกือกร้อนกันทั่วโลกอยู่ทุกวันนี้? โลกภายนอกภายใน
 อันประกอบก่อขึ้นตามสภาพ คือ จรรมตาโลก ที่เราเรียกว่า
 เข็นเองดี! มนุษย์มีความรู้บอกได้เข็นฉาก ไฉน
 การเศรษฐกิจในโลกซึ่งเข็นผลมอมมนุษย์ทำตนเอง มนุษย์
 จึงจนแค้นและบอกไม่ได้ แก้อใจไม่ถูกเล่า? นี้ไม่น่า
 ประหลาดหรือ? นักเศรษฐกิจจะยอมกล้าหลังนักดาราศาสตร์
 และนักฟิสิกส์ไปอีกถึงไหน? เราทราบจักรวาล
 ของ สากดเมทนี ทำไมเราจึงไม่ทราบ จักรวาลแห่ง
 เศรษฐกิจ? เราอาจคำนวณและทำนายเหตุการณ์ใน
 ฟ้าได้อย่างแม่นยำ ทำไมเราจึง โง่เขลา ไม่สามารถ
 คำนวณและทำนายได้ว่า เมื่อไร ความ ตกต่ำ แห่งเศรษฐกิจ-

กรรมในโลกมนุษย์จะมีผลได้อย่างไร? นี่แปลว่าอย่างไรกัน? มนุษย์คิดอะไรคิดได้ ทำอะไรทำได้ จะยอมจำนนต่อผล ที่คนใดคนหนึ่งจะบันดาลขึ้นบนใหญ่ ฉะนั้นหรือ?

ปัญหาความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจก็มิใช่ปัญหาข้ออื่น เสร็จ และอยู่ในบังคับของกฎกรรมของโลก. คุณเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ในบังคับแห่งการกระทำของมนุษย์เอง. มนุษย์จักไม่เกิด เกิดแล้วขึ้นบน มนุษย์ก็ควรระคนหาเหตุ และแก้ไขให้หายขึ้นบนได้ ไม่ยากนัก. นำประหลาดจริง ๆ ที่จะมาเป็นเส้นผมยังมีอีกมากมาย ซึ่งทุกวันนี้เป็นศกทิพย์ เห็นธรรมชาตที่กลดยได้หมดแล้ว. ถ้าโลกยังขึ้นบนอยู่ ความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจ, ความเดือดร้อน กว้างขวางไม่มีงานทำ, ความอดอยากเพราะมีเครื่องอุปโภคบริโภคเหลือเฟือ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้อย่างไร? ถ้าเราเข้าไปเยี่ยมชาวป่าชาวคอก เช่น พวกเงาะ ในแหลมมลายู หรือ ชาวซา ทางปลายเขตแดน ของสยามเหนือ เราก็จะ เห็นแก่ พวก นั้น เดือดร้อนเพราะ ขาด อาหาร และ

เครื่องใช้. ถ้าจะไปเล่าให้เขาฟัง ว่าเรากำลังเดือดร้อน เพราะของเหล่านนั้นมีเหลือเฟือ เขาคงหัวเราะเยาะเราแน่ และเห็นว่าเราเป็นบ้า. ชะรอยเราก็จะบ้าจริงกระมัง เราปลูกเพาะพืชพรรณธัญญาหาร และ กิ่ง โรงงาน ทำสิ่งของ กว้างขวางสาธาณชน ทุนพืชผลและอุตสาหกรรมเหลือเฟือ เหล่านี้ราคาตกต่ำ ทำเราให้ยากจนขึ้นแค่นั้นไปคามกัน ทั้งกลสิกร, กรรมกร, พ่อค้าและเศรษฐกิจหอบค้ำผู้ลงทุน คงนี้ไม่น่าขึ้นหรือ? ถ้าชาวป่าสามารถเลี้ยงดินและเข้าใจความเดือดร้อนของเราได้ เขาน่าจะบอกเราเพียงสามคำ ว่า “สมน้ำหน้า”

เรื่องยุ่งทั้งหลายของเรา ปมยุ่งอยู่ที่ไหน? ถ้า นักเศรษฐกิจ มีความรู้และ สามารถ สักกะสักหนึ่ง ของนักวิทยาศาสตร์แล้ว เขาคงจะบอกเราได้ว่า มันยุ่งที่ตรงนั้น เจริญปมมันอยู่ตรงนั้น. เราเองเป็นผู้ผิด เราเองก็จะตรงเข้าไปแก้ให้หลุดได้. แต่ที่เราพากันนั่งมวงชักรันไป ชักรันมา ราษฎรชักรันว่าไม่ช่วย รัฐบาลชักรัน

โลก ไม่มีผู้จะช่วยที่ตรงไหนก็ของวิ่งไปเสียจากรายภูนั้น
 เองว่าที่แก่การมันเป็นอย่างไร จะให้หาทางช่วย. จน
 ย้านก็ช่วยไม่ถูก คล้ายวันกันไปจนกว่าจะพวงจน
 หรือไม่พวงจน หรือจนกว่าความตกค่าจะเจียบตัวจน
 เองหรือกลัทรกลองไปอีกเมื่อไรไม่ทราบ. อนิจจา อารย-
 ธรรม ตัวผู้ช่วยหรือไม่ที่ทำให้มนุษย์เป็นวัตถุน่าฉัน และ
 ทำให้คนฆ่าตัวเหาะเหาะอารยชน แล้วชี้หน้าว่า "สม
 น้ำหน้า"

ก็ขอไปเฝ้าพิจารณาถึงเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ
 เท่าที่พอจะเข้าใจได้. ความเห็นของมนตรีทางเศรษฐกิจมี
 ค้าง ๆ กัน วิทยกันบ้าง เดียงกันบ้าง ที่เห็นเป็นยุดคิ
 ก้องกันหมกก็มี เช่นว่า

เครื่องจักรเข้ามาทำให้สินค้าราคาตก

และคนไม่มีงานทำ

เครื่องจักรและเครื่องมือที่ใช้ ในโรงงานอุตสาหกรรม
 สมัยนี้ใหญ่โตมีฤทธิ์และกำลังมากมายนัก อาจทำสินค้า

จำนวนมากให้สำเร็จได้ในเวลาครู่เดียว. ภาชนะที่ขาย
 ราคาตก ๆ ในตลาดมาจาก โรงงาน ใหญ่ ๆ ที่ทำ ใ้วัน
 ละหมื่น ๆ แสน ๆ ชัน. โรงสร้างรถยนต์ของมหา
 เศรษฐีฟอซด-มิตหลายแห่ง ไม่ได้นับว่าสร้างรถได้วันละ
 กี่คัน แต่ก็นับว่าสร้างได้นาทีละกัคน. ทนังสี่ขาในยุโรป
 และอเมริกาที่เข็นยกใหญ่ ๆ ก็มิไปด้วยชาวสดและรูปภาพ
 สมบูรณ์ทั้งความเห็นและการโฆษณา ขายราคาตก ๆ
 ก็เพราะเครื่องพิมพ์กษ พิมพ์ เป็นจำนวน แสน ๆ ล้าน ๆ
 ละยี้ได้ ในเวลาไม่กี่ชั่วโมง. แพทย์ว่าเขากระชายใส่
 เข้าไปที่ทันทาง แลวิกก็คอยรับทนังสี่ซึ่งพิมพ์เสร็จ
 ที่ปลายทาง พร้อมที่จะส่งออกจำหน่ายไว้ที่เดียว. ใคร ๆ
 ก็เคยได้ยินเรื่องที่เขาว่า โรงงานทำไส้กระบอก เขา
 เอาหมูทั้งตัวใส่เข้าไปทันทาง แล้วพอลงปลายทางก็
 ออกมาเป็นไส้กระบอกส่งไปจำหน่ายได้. คำเล่านี้มีส่วน
 เป็นคำประชคนน้อยเต็มที ก็กลับเป็นเรื่องจริงเสียเกือบ
 หมด. อุตสาหกรรมที่ทำได้ อย่าง นฤมิตเป็นจำนวนมาก

มายในเวลารวดเร็วเช่นนั้น เรียกว่า Mass Productions แปลว่าทำเป็น จำนวนมากมาย หรือทำ อย่าง ชนานใหญ่ สำเร็จ ได้ด้วยเครื่องจักรมหึมา ซึ่งเข้ามาทำการแทนมนุษย์ทุกอย่าง คงใช้คนควบคุมเพียงสองสามคนเท่านั้น. เพราะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เช่นนั้น ทำสินค้าได้รวดเร็ว และมากมาย สินค้าจึงเกลื่อนตลาดและราคาตก.

เครื่องจักรเป็นทาส เข้ามา รัยใช้ทำงาน แทนแรง มนุษย์แล้ว มนุษย์ผู้เป็นนายก็มั่งงานทำน้อยเข้า จำนวนคนทำงานทำไม่ได้ จึงทวขึ้นไม่ว่าในประเทศไหน แม้สยามซึ่งไม่เคยประสบปัญหาเรื่องคนไม่มั่งงานทำ ยัคนก็ประสบเข้าแล้ว. ใคร ๆ ก็เห็นได้ว่าอุตสาหกรรมทำจนเหลือแหล่ วางขายเกลื่อนตลาดนี้ สมควรแล้วที่พอค่าใหญ่น้อยทั้งหลายจะขึ้นว่าขายยาก ไม่มีกำไร และประเทศที่ราษฎรทำงานทำไม่ได้มีเป็นจำนวนมาก ขึ้น ๆ นั้นเปรียบเหมือนประเทศที่อมโรค โคนแรงงานจะไม่ทำงาน เพราะไม่มีงานจะทำ และโชนประเทศจะต้องช่วยเลี้ยง

แรงงานเหล่านั้นมิให้ออกขาย ล้วนเป็นเรื่องหนักใจ เป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ทั้งส่วนรัฐบาลและส่วนราษฎรจนได้ชื่อว่า Economic Depression ซึ่งเราเอามาเรียกว่า เศรษฐกิจตกต่ำหรือความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจ.

ทองคำไปถูกเก็บเป็นทุนสำรองเสียมาก
ตลาดไม่มีทองคำเป็นเงินตราพอใช้

เหตุสำคัญแห่งความตกต่ำอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งกล่าวกันมาก และไม่มีเสียงคัดค้าน คือ ทั้งแก่เศรษฐกิจรวมโลกคราวที่แล้วมานี้ ทองคำได้ ไปถูกขุดอยู่ในธนาคารใหญ่แห่ง ส. ย. ร. อเมริกามากมาย จนประเทศนั้นเกือบแย่งหน้าที่เป็นตลาดโลกไปจากอังกฤษ ผู้ได้ทำหน้าที่นั้นมาเก่าแก่. แต่ครั้นมาขุดนี้ปรากฏว่าประเทศที่สะสมทองคำได้มาก อีกประเทศหนึ่ง คือ ฝรั่งเศส เป็นที่สอง ส. ย. ร. อเมริกา ทุกวันนี้โลกนิยมใช้ทองคำเป็นมาตราสำหรับวัดการซื้อขายแลกเปลี่ยน เพราะทองคำเป็นแร่หายากกว่าเงิน. ประเทศที่ยังคง ใช้เงินเป็นมาตราขังเหลือที่

สำคัญก็แก่เงิน. เมื่อทองคำซึ่งเป็นเงินตราของโลกไป
 ถูกเก็บเข้าคลังไว้เสียแห่งละมาก ๆ เช่นนี้แล้ว ตลาด
 ของโลกก็ไม่มีเงินตราพอใช้ แม้ในตลาดสยามก็รู้สึก
 กันว่า ขาดหาเงินส่วยากเสียจริง ๆ. จะเป็นด้วยเหตุใด
 ก็ตาม แต่พ่อค้าของเราทุกคนพากันยืนยันเช่นนั้น. นัก
 เศรษฐกิจของโลกเห็นร่วมกันว่าตลาดโลกเวลานี้ไม่มีเงิน
 ตรา (คือทองคำ) พอใช้ การซื้อขายจึงทำกันไม่
 ไล่สะดวก. ยิ่งโลกทำสินค้าได้มากขึ้นด้วยวิฤตศาส
 ตรวมขนานใหญ่ การซื้อขายเข้าไปไม่สะดวก เพราะขาด
 เงินตราที่เป็นเครื่องวัด สินค้าก็เหลือเบะเบ ขยายยาก
 เพราะผู้ไม่มีเงินก็ไม่ซื้อ ผู้มีเงินระลึกลอยอยู่ว่าเป็นเวลา
 ประหยัด ก็ไม่ค่อยซื้อหรือซื้อแต่ทำเป็นแท้ ๆ เช่นนี้
 ใคร ๆ ก็เห็นได้ง่ายว่า การที่ทองคำไปถูกเก็บเข้าคลัง
 อีรูอยู่ในธนาคารหลวงแห่งมหาประเทศนี้ เป็นเหตุให้
 ตลาดโลกขาดเงินส่ว, ทำให้การซื้อขายติดขัด, ไม่
 สะดวกด้วยประการทั้งปวง.

เป็นธรรมดา ถ้าโรคมักทางรักษา แพทย์จะเห็นผู้แนะ
 นำยาให้คนไข้ โรคของโลกเรื่องเงินตราเช่นตลาดนี้
 นักเศรษฐกิจหลายคนแนะว่า ให้ประเทศนั้น ๆ เอาทอง
 ที่เก็บไว้ออกมาให้ กู้ โดยคึกคอกเขี่ยไม่แพง ทองคำ
 จะไหลออกมา เกล็ดอนตลาดให้ สมส่วนที่ อุตุสาทรรวมขนาน
 ใหญ่ได้ทุ่มเทสินค้าเบะเบอยู่ในตลาดโลก. แต่คำแนะนำ
 นี้ยังเป็นหมิ่นอยู่ เพราะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจแห่ง
 ธนาคารหลวงของประเทศอังกฤษและประเทศสำคัญอื่น ๆ
 พากันเกรงว่า ถ้าทำดังนี้จะเกิดหนี้สินใหม่ ๆ อีกมาก
 ราย. หนี้สินเก่า ๆ ที่เกิดเพราะสงครามโลกก็ยังไม่
 อยู่พอแล้ว เหลือที่จะสรรสร้างให้เรียบร้อยกันได้ จะมา
 เเพาะหนี้ใหม่ ๆ ซินอีก จะเป็นการแก้ยุ่งให้ยุ่งทนอีก
 เป็นการตรงกันข้าม กับ ความมุ่งหมาย ที่โลก จะแก้ ยุ่งให้
 หายยุ่ง. ดังนั้น ทองคำที่ถูกเก็บไว้อย่างอื่นอีรู ก็ยังคง
 เก็บ กันไว้อย่างเดิมนั้นเอง ถึงไม่เป็น ประโยชน์ทาง
 พาณิชย์ ก็ไปหวังประโยชน์กันทางประกันภัย ด้วย

เทศที่สงครามสมัยนั้นระดมกันด้วยเงินทั้งนั้น นั้นเป็น
 อุทาหรณ์ให้เห็นชัดอย่างหนึ่งว่า โลกเรายังสาละวนคิดแต่
 ทาง มาตราขาย แทนที่ จะเปลี่ยน มานัก ทาง มาตราสงข กัง
 สันนิยาชชาติแนะนำไม่ใช้หรือ ?

อนึ่ง ประเทศที่มีทองเกยไว้นั้นทรัพย์สำรองเหล่านี้ มี
 ใช่ว่ามีรายได้ของประเทศท่วมรายจ่ายเมื่อไร. ทุกประเทศ
 ต้องเกือกร้อนเพราะได้ไม่พอจ่าย ต้องคักงยประมาณ
 รายจ่ายและขึ้นภาษีกันทุกสิ่งอยู่เสมอ มีอาทิคือ อังกฤษ
 ที่ต้องร้อนถึงเปลี่ยนรัฐบาลใหม่คราวนี้

เงินปรับและหนี้สงครามเป็นปัจจัย

อีกอย่างหนึ่งให้เศรษฐกิจตกต่ำ

หนี้สงครามโลกคราวที่แล้วมา ทั้งเงินปรับและเงินที่
 ฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นลูกหนี้อเมริกา เพราะได้ขี้มมาใช้
 ในการทำสงคราม เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งซึ่งนักเศรษฐกิจ
 ทั้งหลายเห็นพ้องกันว่า ทำให้เศรษฐกิจของโลกปั่นป่วน.

ส. ป. ร. อเมริกา ไม่ต้องการมีส่วนในเงินปรับอีก แต่
 จำต้องขอทองหนี้สินที่ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ได้ ขี้มไป
 ใช้ ในการทำสงคราม. ประเทศนั้น ๆ มี อังกฤษเช่น
 อาทิได้ขึ้นจนลงเพราะเหตุทำสงคราม ก็จะต้องอาศัย
 ใต้เงินปรับจาก ประเทศ เยอรมัน จึงจะได้มาใช้หนี้
 ให้แก่อเมริกา. พันธคือ ความผูกมัดเรื่อง หนี้สินสงคราม
 ย่อมยุ่งเหยิงกันอยู่ดังนี้.

ฝ่ายเยอรมัน ผู้ขอเข้ามาแล้วระหว่างทำสงคราม เมื่อ
 จะต้อง ใช้นั้นยี่สิบมากมาย เป็นเวลาหลายสิบกว่าจะ
 หหมด แม้จะได้ทั้งใจใช้หนี้ด้วยความสุจริต พอใช้มาได้
 ไปได้ไม่กี่ปี ก็เกิดเกิดการโรคโลหิตจาง คือโลหิต
 แห่งเศรษฐกิจ. จนถึงธนาคารกาม สดาคเคอ. เป็น
 ธนาคารของชาติแห่งหนึ่ง ต้องยกจ่ายเงินเมื่อวันที่ ๑๓
 กรกฎาคม รัฐบาลต้องออกกฎหมายฎีกาก่อนสั่งห้ามการ
 จ่ายเงินอย่างไม่มีจำกัด ต้องขึ้นอัตราจำกัดค่าสียลในการ
 ขอแลกเงินต่างประเทศ และต้องตั้ง คิกเคเคอ. ในทาง

การเงินธนาคาร อาจารยฺเ็นไปในทางระคองดังลัฒนระลาญ
 วนหนึ่ง จึงทำให้ ส. ป. ร. อเมริกาผู้มีใช้เจ้าหน้ส่วน
 ปรึบของเยอรมัน แต่เป็นเจ้าหน้ผู้ให้ฝ่ายสัมพันธ์มิตร
 ส่วนมากกั ต้องพลอยร้อนใจไปค้วย ปรุชานาธิปัต
 ธิวเอร์ จึงค้งทวเ็นผู้เห็นแก่โลก แนะนำออกมาคั้น
 ว่า ให้หยุดพักการใช้หน้สนกันทั้งหมดเสียชัษหนึ่ง เพื่อ
 ช่วยกัเศรษฐกิจ แต่อาการโรคโลหิตคางของกันและกัน
 ใต้ยรรเทาลงย้าง. คำแนะนำน้ทุก ๆ ประเทศไม่จ้ค้ของ
 เป็นแต่ย้างประเทศยินยอมค้วยมีข้อใจย้าง มีฝรั่งเศส
 ประเทศเดียวที่ไม่เค้ใจ เพราะฝรั่งเศสมีส่วนคัจาก
 เยอรมันมากกว่าค้คองใช้ ให้อเมริกาอยู่มาก ถ้าหยุด
 การใช้หน้กัน ก็ระคองเค้อครวนในเร่องหาเงินรักษาย
 งบคลยแห่งขยประมาณแสนคิน ค้อเงินเหลือใช้อเมริกา
 ที่คัจากเยอรมัน ก็เ็นเงินที่มีรายจ่ายรออยู่แล้ว เมื่อ
 ไม่ได้เงินใช้หน้มากค้องรอนคองหาเงินอื่นแทน. แต่การ
 ะค้คค้กันอยู่คนเคียว ในเมื่อประเทศกัหลายเขาพากันยิน

ยอมแล้วเช่นนี้ เป็นการยากค้ค้หน้ชอย ทั้งเมื่อนกคองว่า
 เยอรมันอาจร้อง ขอหยุดพักใช้หน้ ตามที่แผน "บิง" ใค้
 ก้าหนคไว้ให้ เสียแต่เวลสาน ก็ทำให้ฝรั่งเศส ใจช้อน
 และเสี้ยช้อนลงมาหาค่าแนะนำของอเมริกา. อนึ่ง ใน
 ระหว้างนเยอรมันคองการกัเงินค่างประเทศไปค่างงาน แต่
 กรรมการธนาคารหลวงแห่งมหาประเทศค้ ค้งจน เพื่อช่วย
 เหลือเยอรมันน้เองก็ยงไม่เค้ใจให้กัเงินเ็นจำนวนมาก
 และเวลสานาน ยอมให้เช้อเพียงเงินน้อบ ๆ ชัษคราวค้
 เรียกว่า Short-term Credits เหล่าน้เ็นพระยานว่า
 หน้สนสงความ ทั้งสองประเภท (เงินปรึบกับเงิน ใช้หน้)
 ย่อมเป็นเหตุทำให้ยุงยาลค้งค่างการเมืองและการเศรษฐกิจ.
 ขอท้ชานาการหลวงแห่งมหาประเทศพากันเกรงขาม
 ในเร่องหน้ว่าเ็นค้ค้เหตุ อย่างหน้ ท้ทำให้เศรษฐกิจ ของ
 โลกย่นช้วน ไม่เค้ใจจะเพาะหน้ใหม่ให้ยุงเหยิงค้อไป
 นั้น ถึงแม้จะเ็นอาการปฏิเสศความเห็นค้ให้แก่ความ
 คกค่าแห่งเศรษฐกิจค้วยอาการเขาคองออกมาให้กักันค้วย

คอกเบี้ยไม่แพง เพื่อช่วยแก้ ใจความฉันทนของตลาดโลก ก็เป็นคติที่เข้ามาบรรจบความเห็นข้างฝ่ายว่า หนี้ เป็นเหตุให้เศรษฐกิจตกต่ำ.

แร่เงินตกราคาเป็นเหตุสำคัญอีก อย่างหนึ่ง

เมื่อต้นพุทธศตวรรษนี้ ประเทศที่ใช้แร่เงินเป็นมาตราแลกเปลี่ยนชื้อขายมีมาก ภายหลังได้มีประเทศที่ใช้ทองคำเป็นมาตรามากขึ้นทุกที จนยักันเห็นว่าโลกได้เปลี่ยน ความนิยมจากการใช้แร่เงินมาเป็นแร่ทองคำแล้ว. ยุโรปและอเมริกา ได้ใช้ทองคำเป็นมาตรามาก่อน จึงฝ่ายประเทศบริพทิศได้เปลี่ยนตามความนิยมนั้น โดยลำดับ สยามได้ ใช้วิธีที่ราคา เงินตรา ของเรา เทียบกับ ราคาของ เปานก เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าเรามักของทุกแต่ชื้อ ยังไม่ปรารถนาได้ทำเหรียญทองที่ใช้เลย (เหรียญทองราคาเท่ากับ ๑๐ บาท) และยังไม่เลิกใช้เหรียญบาท เหรียญสองสลึง เหรียญสี่สลึง ซึ่งทำด้วยแร่เงิน เราก็

เป็น อันได้ทำ เงินตรา ของ เราให้ เข้า มาตราทองคำแล้ว. เหรียญเงินหรือธนบัตรที่เรา ใช้ ไม่ต้องมีราคา ขึ้นลง ตามราคาแร่เงิน เพราะได้ตราค่าเป็นทองเปานก เปลี่ยนค่าไปเป็นมาตราทองคำที่เกี่ยว. ราษฎรสามัญที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าขายต่างประเทศรู้สึกเหมือนหนึ่งว่า เราใช้เงินเป็นมาตรา เพราะเห็นแต่เหรียญเงินและธนบัตรที่ใช้แทนเหรียญบาทเท่านั้น. ค่อเมื่อได้ทราบเรื่องการค้าขาย เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ จึงจะเข้าใจดีกว่า เงินตราของเราใช้้อย่างมาตราทองคำ เพราะรัฐบาลรักษาค่าตรา แลกเปลี่ยนเงินบาทที่เทียบ กับราคา ของเปานก ให้คงที่ไว้ เป็นอันการชื้อขายแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศนั้น ราคาของเปานกตอนมาเป็นเงินบาทอย่างคงตัวเป็นปกติ ถ้าจะต้องเปลี่ยนราคาเทียบข้างด้วยความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ รัฐบาลก็ประกาศเทียบใหม่ให้ทราบทั่วกัน คงได้เคยเปลี่ยนมาแล้วหลายคราว. เมื่อเปลี่ยนไปอย่างไร รัฐบาลก็รักษาค่าตราที่เปลี่ยนนั้นให้คงที่อยู่เสมอ โดย

มีทองเป่านก เกือบไว้ ณ ต่างประเทศ ให้พอ แก่การ ที่จะขาย
เงินบาทหรือรับซื้อทองเป่านกตาม อัตราของ รัฐบาล ได้ทุก
เมื่อ ไม่ว่าใครจะมาซื้อขายเป็นจำนวนเท่าไร

จีน กับ อินเดีย เป็นประเทศ ใหญ่ ใน ภาค ตะวันออกนี้
มณฑลหนึ่ง ๆ ของประเทศนั้น ๆ ก็ราว กับประเทศสยาม
ทั้งประเทศ. การค้าขายที่เกี่ยวกับโลก ทั้งฝ่าย
สินค้าเข้าและสินค้าออกของสองประเทศนั้น จึงเป็นจำนวน
มากมายขึ้นไปตามส่วน. ประเทศอินเดียได้เปลี่ยนใช้
มาตราทองคำวิดิเคียว กับของเรา เมื่อ สองปี ที่แล้วมานะ
โดยโยงราคาเงินรูปเทียบกัของเป่านก. ก็ก็ตามอัตรา
ราคาทองเป่านก แต่เงินยังไม่ได้ทำอะไร ยังคงใช้มาตรา
เงินอยู่ตามเดิม. ยี่สิบราคาเร่เงินตกต่ำมาก เนื่อง
จากบ่อนแร่เงินในทวีปอเมริกา ชุกเหลือเงินได้ยี่ละมาก ๆ
และนานาประเทศก็ต้องการใช้แร่เงินน้อยลง ราคาเงิน
ตราของจีนเมื่อเทียบกับเงินบาทของเราจึงตกต่ำมาก

ส่วนฮ่องกงนั้น เป็นปากทางของประเทศจีน ทำนอง

สิงคโปร์เป็นปากทางของสยาม รัฐบาลฮ่องกง ปรารถนา
จะเปลี่ยนใช้มาตราทองคำมานานแล้ว แต่เมื่อประเทศ
จีนยังไม่ได้เปลี่ยน ฮ่องกงก็เปลี่ยนไปไม่รอด เพราะ
เหตุที่ทำ หน้าที่ แลกเปลี่ยน สินค้า ภายในให้แก่
ประเทศจีน. ถ้าราคาเงินตราข้างหนึ่งมีอย่างทองคำ
อีกข้างหนึ่งมีอย่างเงิน การทำหน้าที่ของฮ่องกงให้
แก่ประเทศจีนก็จะไม่สะดวกเลย เพราะราคาเงินตราทั้ง
สองประเทศเปลี่ยนไปคนละทาง หายุติไม่ได้ ไม่เป็น
ความสะดวกแก่การค้าขาย. มีผู้ชี้ว่า ถ้าฮ่องกงเปลี่ยน
มาตราเป็นทองคำแล้วไซ้ ฮ่องกงก็เท่ากับเป็นตลาด
ท่าต่างประเทศของเมืองจีนอีกแห่งหนึ่ง หน้าที่แลกเปลี่ยน
สินค้านี้ระหว่างจีนกับต่างประเทศ เสมอด้วยเป็นนายหน้า
ผู้ยื่นซื้อขาย ก็จะต้องเลื่อนไปทำในเมืองจีนเอง. ทั้งนี้
รัฐบาลฮ่องกงซึ่งเป็นอังกฤษ ก็ยังต้องใช้มาตราเงินอยู่
อย่างเดิม เช่นแต่เตรียมควมพร้อมไว้ว่า ถ้าจีนเปลี่ยน
ใช้มาตราทองคำเมื่อไร ฮ่องกงก็เปลี่ยนตามได้ทันที

เมื่อนั้น ชาวสยามซึ่งมีช่องกงเป็นตลาดสำคัญแห่งหนึ่ง
จึงต้อง ราคา ตกไป ตามค่า หรือ กำลัง ที่สามารถ ซื้ของ
เหรียญช่องกง เหรียญนี้แต่ก่อนเคย ๖๐ เหรียญต่อ
๑๐๐ บาท คือ ๓ เหรียญต่อ ๕ บาท แต่บัดนี้ ๑๘๐
เหรียญต่อ ๑๐๐ บาท

รัฐบาลจีนเวลานี้ หมายความว่ารัฐบาลนานถึงซึ่ง
นานาประเทศบริวารแล้ว ก็กำลังคิดเปลี่ยนจากมาตรา
เงินมาเป็นมาตราทองเหมือนกัน ได้เชิญชาวอเมริกัน
ผู้ชำนาญการอนิจ ไปเป็นปรกษาคึกค่าน เรืองนอนอยู่หลาย
คน. แต่เรือก้าขึ้นใหญ่จะให้กัลย์ลาไ้รวดเร็วเหมือน
เรือสำเภาที่ไม่ไ้ไ้เอง ค้อเมื่อไรลงมือแล่นเมื่อนั้นแหละ
จะแล่นฮว้ ชนหนา เรือสำเภา จึงน่ากลัวว่าประเทศจีนจะ
ค้องผันนิคมของโลกใช้เงินเป็นมาตราอย่างเคิมไปอีกนาน.

นายวิลเลียม ซี. โยวาท์ สมาชิกผู้ลือนามในรัฐสภา
สูงแห่ง ส. ป. ร. อเมริกา กำลังเข้าช่วยกู้ราคาแร่เงิน
ไ้ก้ถ่วงในรัฐสภานั้นว่า เนื้อเงินสำรองของประเทศจีน

และอินเคียไ้ค้ตกลง ราคาเฉลี่ย ๑๐๐ ละ ๕๘ ของ ราคา
เกิมเท่านั้น เกียยเท่ากับเฮาสองทวาร. ส่วนสินค้า
ขาเข้าของประเทศจีน ซึ่งล้วน มาจาก ประเทศที่ใช้ มาตรา
ทองคำ เมื่อค้เห็นราคาแร่เงินอันตกต่ำ ก็เท่ากับประเทศ
จีนค้องซ้อของแพงขึ้นเท่าตัวหรือเฮาสองคอง เมื่อราคา
เงินของตัวค้องเฮาสองทวาร มีกำลังทางการซ้อตกไป
ครึ่งหนึ่ง ครั้นเขาไปซ้อของต่างประเทศค้องเฮาสองคอง
ราคาเกิมหรือแพงขึ้นเท่าตัว ค้เงิน ประเทศใช้เงินเป็น
มาตราไม่แย้จะแย้เมื่อไร? ท่านเสนะเคอช โยวาท์ ซี้ให้
เห็นว่าอเมริกาและโลกค้องการค้กับประเทศจีน เพราะ
จีนเป็นตลาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง ถ้ากำลังเงินตราอัน
เป็นกำลังซ้อขายของจีนอ่อนแอเช่นนี้ โลกที่หมายเอาจีน
เป็นตลาดก็จะสมหวังอย่างคงมาได้ไ้ไ้ไ้? ถ้ามาค้
ผู้จริงจังพยายามชักชวนให้นานาชาติประชุมกันเพื่อ ค้ราคา
แร่เงินให้ค้ายตัว เมื่อเทียบกับแร่ทองคำ ค้ออย่า
ไ้แร่เงินราคาตกต่ำลงไปอีก หรือชนลงเปลี่ยนแปลง

อยู่ร่ำไปไม่เป็นยุคคติ เป็นเหตุให้ไม่สะดวกแก่การค้าทั้ง
เกี่ยววัน. การแก้ไขความตกต่ำแห่งสากลเศรษฐกิจ
ท่านว่าจำต้องแก้ไขราคาไม่ยุคคติแห่งแร่เงินด้วย.

ลอร์ด สันสคอน ผู้ขึ้นชื่อในทางธนาคาร ใ้แก่นำ
ในที่ประชุมพาณิชย์สภาระหว่างชาติ ซึ่งประชุมที่กรุง
วอชิงตัน เมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วมานี้ว่า โลกควร
ใช้ทั้งทองคำและเงินเป็นมาตรฐานปรัวิตรด้วยกันทั้งสองอย่าง
แทนที่จะใช้แต่ทองคำอย่างเดียว (หรือบางประเทศใช้แต่
เงินอย่างเดียว) เหมือนเดี๋ยวนี้. ท่านขุนนางผู้แนะนำ
ว่า ส. ป. ร. อเมริกา, ฝรั่งเศส และอังกฤษ หรือแม้
เพียงสองประเทศในสามประเทศใหญ่ ควรนำหน้า ในทาง
ใช้แร่ทั้งสองอย่างควบกันไป โดยที่ราคาเป็นยุคคติว่า
ทองคำหนึ่งหนักเท่ากับเงิน ๒๐ หนัก แล้วและทั้งกัน
ชื้อเงินเทียบเป็นทรัพย์สินสำรองในท้องพระคลัง หรือใน
ธนาคารของประเทศไว้ทุก ๆ ปี ปล่อยให้ของสำรองที่
เก็บเข้าไว้อย่างเดียวยื่นอันมากนั้นให้ออก มาเป็น เงินตรา

แลกเปลี่ยนในตลาดเสียบ้าง จะใ้แก้ปัญหาระงืดของค่า
ไม่มีพอใช้ เพราะแร่ทองคำขุดได้ ในโลกนี้หนึ่ง ๆ
น้อยกว่าจำนวนเงินตราที่ตลาดโลก ต้อง การใช้ตัวขึ้น
เนื่องแต่การค้าขายของโลกเจริญขึ้น กับสำมะโนครัว
แห่งมนุษยโลกเพิ่มขึ้น. ส่วนแร่เงินนั้นอเมริกาขุดได้
ชุกชุมมาก ๆ ถ้าใช้แร่เงิน เป็นมาตรฐานปรัวิตรสำหรับ โลก
ก็จะมีเงิน ทำเงินตรา ใช้ ใ้พอ แก่ความ ต้องการ ของ
ตลาดโลกทีเดียว. แต่เมื่อโลกใ้นิยมใช้ทองคำเป็น
มาตรฐานปรัวิตรเสียแล้ว เมื่อเนื้อทองคำไม่มีพอใช้ ใน
เวลาที่การซื้อขายแลกเปลี่ยนของโลกใ้ทวีขึ้น ทาง
แก้ไขอยู่ที่เปลี่ยนความนิยมของ โลก ให้เป็นใช้ทองคำและ
เงินควบกันไปเป็นมาตรฐานปรัวิตร. คำแนะนำของ ลอร์ด
สันสคอน นี้ ถ้ามีทางสำเร็จ ก็เท่ากับใ้แก้ราคาแร่เงิน
ใ้ยุคคติ ตาม ความ ประสงค์ ของ ท่าน เซนเตอร์โยวาร์ตั้น
เชียว ความตกต่ำของโลกคงจะบรรเทาใ้มาก.

ข้าวข้าวกับข้าวสาลี

ในยุโรปและอเมริกา กสิกรได้รับความเดือดร้อน เพราะราคาข้าวสาลีตกต่ำ เนื่องด้วยมีข้าวสาลีจากประเทศรัสเซียส่ง มาขายอย่าง คึกคักใน ยุโรป และอเมริกา. ทำไมรัสเซียจึงทำข้าวสาลีได้มากมาย และขายราคาได้ถึงแก่คึกคักข้าวสาลีในยุโรปและอเมริกาได้? ข้อนี้เข้าใจไม่ยาก เมื่อทราบว่ารัสเซียใช้เกณฑ์แรงคนทำงาน ค่าแรงที่จ่ายได้และงานที่คนหนึ่ง ต้องทำมาน้อยเท่าไร แล้วแต่ความเห็นชอบของรัฐบาลทั้งสิ้น. กรรมกรและกสิกรของรัสเซียทำงานเกณฑ์นี้โดยซนตา เพราะถือว่าเป็นงานกึ่งชาติ และทำกันอย่างทั่วหน้า. ฝ่ายยุโรปและอเมริกานั้น ถึงแม้ได้ตั้งกำแพงภาษี Tariff wall กันสินค้าต่างประเทศไม่ให้แข่งสินค้าภายในประเทศ ก็ไม่ถนสินค้าธัญญาหารอันจักเข้าในประเภทนี้จนขาดแห่งรอยจรัญ เพราะเห็นสิ่งที่ทำยากและต้องการอยู่ คงແທး ข้าวสาลีของ

รัสเซียจึงเข้าไปคึกคักยุโรปและอเมริกาสำเร็จ จนเป็นเหตุให้กสิกรทั้งใน ยุโรป และ อเมริกา ควบคู่วางไป ตามกัน.

ต้นกล่าวถึงข้าวข้าว. ประเทศที่นำข้าวในยุครพคคือ พม่า, อินโดจีน และสยาม ต่างก็เปิดนาออกไปยี่สิบมาก ๆ ด้วยการคมนาคม, ทถนน, ขี่รถไฟ. ประเทศที่เคยทำนาข้าวไม่พอกินมาแต่ก่อน เช่นญี่ปุ่น ก็ใช้เครื่องมือใหม่ และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ให้นอนาเท่ากัน ทำข้าวได้ผลมากขึ้น จนญี่ปุ่นกลยมีข้าวเทยออกขาย. ข้อไปประเทศจีนก็อาจทำได้แบบญี่ปุ่น เมื่อได้เลิกบรรพชาฆ่าฟันกันเองแล้ว. ยิ่งประเทศในยุโรปและอเมริกา ที่อยู่เขตค้อมร้อน เช่น อิตาลี สเปน และ คาลิฟอร์เนีย ก็ริทำนาข้าวขึ้นด้วย. จำเพาะกับถายันข้าวในสยาม, พม่า, อินโดจีนและญี่ปุ่น ได้ผลงามด้วยกันทั้งหมด คงนี้ใคร ๆ ก็พอเข้าใจได้ว่า ทำไมข้าวข้าวจึงราคาตกต่ำ ไม่ว่าจะพืชผลชนิดใดหมด ฤดู

ไหนมีกตกัน ราคาข้อมะรดกลง ครกกันข้ามกบฏ
 ที่ไค้ผลน้อย ทำให้ต้องแย่งกันซื้อ จนราคาแพงขึ้น.
 บัญหามีอยู่ว่า จำนวนข้าวที่ทวชนโดยจำนวนคนกินข้าวคน
 ใ้ข้าวทั่วโลก กำลังทวีขึ้นพอเหมาะส่วนกันหรือไม่?
 ชอนยังไม่มีใครสำรวจ จึงยังไม่ควรที่ใครจะตยถูก
 ใ้แค่สำหรับเอาไว้สนใจกันในเรื่องนี้ต่อไป.

เมื่อข้าวราคา ี่ ชาวนาทุ่งรังสิตเคยตวงข้าวเปลือก
 ขายใ้เกวียนละต้ง ๓๐ บาทเศษ (เกวียนนาไม่ใ้เกวียน
 โรงสี) ในคราวเศรษฐกิจตกต่ำ ี่ ชาวนาจึงใจตวง
 ข้าวขายเพียงเกวียนละ ๑๐ บาท หรือแม้ ๘ บาทก็มี
 กงนก็คตของขอมขายขาดทุน เพราะเมื่อคำนวณใ้ตย
 รายจ่ายไม่คิคค่าแรงของตนเอง คิคแค่ค่าลูกจ้าง, เครื่อง
 มีธ และใ้ตยการกินอยู่ที่ไม่คุ้มเสียแล้ว ใ้ตยเมื่อ
 ใ้ตยกระเทมคกระเทม รายจ่าย ใ้ตยค ี่ ภัยราคาข้าว ตกต่ำ
 โดยทำให้ ใ้ตยผลทวีขึ้นต่อกันต่อใ้ ใ้ตยจะพันขาดทุน
 หรือพอมักใ้ตยเล็กน้อยใ้ตยงมึง ใ้ตยก็กล่าวกันว่าเป็น

ความจำเขนที่ชาวนาของเราจะต้องทำเช่นนั้น เพราะจะ
 หมายใ้ราคาข้าวคเหมือนแต่ก่อนไม่ได้ อย่างก็พอ
 ใ้ราคากระเทงขึ้นอย่างพอสมควร. เพื่อความไม่ประมาท
 ถ้าชาวนาของเราจะทำนาใ้พอไม่ขาดทุน หรือพอมักใ้
 ย่างเล็กน้อย ในราคาตกต่ำเช่นนั้น เมื่อถึงเวลาข้าวราคา
 คขึ้น ก็จะมีแก่ส่วนใ้ค่าใ้ไรมากขึ้น ใ้ตยกล่าวกันว่าใ้ตย
 ใ้ตยค้วยทำนาใ้ ใ้ตยผลมากขึ้น ใ้ตยจะเอาใ้ตยกล่าว
 ใ้ตยในข้างหนาน ใ้ตยเป็นวชเคียวที่เราจะเอาควรรคใ้ตย
 ใ้ตยจริงในเวลาต่อไป.

ความจนของชาวนา ทำให้ ชาวสยาม พลอยจนกัน ใ้
 ตมค ใ้ตยจนกระทั่งรัฐยาลักจน. ชาวนาไม่มีเงินรับจ่าย
 ใ้ตยพ่อย ชาวร้านทั้งทวเมืองและในกรุงก็ขายสินคใ้ตย
 รัฐยาลักก็เก็บค่านาไม่ใ้ตยได้. เมื่อเงินมันน้อยจนกันน้อย
 ใ้ตยคักควรายจ่าย พวกนักกรำนวนลูกจ้าง เป็นเหตุใ้
 ใ้ตยจำนวนผู้ ไม่มีงานทำทวีขึ้นทุกวถแห่งอาชีพ. ใ้ตยคือ ความ

เป็นอยู่ของเราในปัจจุบัน และเป็นความตกต่ำที่เรารู้สึก
หนัก และรู้สึกชอกช้ำทั่ว หนพอกันคิดยาก ไม่ว่าไปที่
ไหนก็ได้ยินแต่เรื่องตกต่ำทั้งนั้น.

ศาสตราจารย์ซิมเมอร์แมน

เมื่อเดือนที่แล้วมานี้ รัฐบาลได้รับรายงานแสดงสถิติ
แห่งฐานะเศรษฐกิจของราชอาณาจักรสยาม พร้อมกับความ
เห็นและคำแนะนำของหมอซิมเมอร์แมน. ความเห็น
และคำแนะนำของท่าน ศาสตราจารย์ซิมเมอร์แมนได้แสดงที่ สโมสร
โรตารี, ที่สยามสมาคม, กบฏการเลี้ยงส่งที่ไซเคิล วิง
พญาไท เป็นข้อความที่รัฐบาลคงจะสนใจมาก. ท่าน
หมอได้บรรยายเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำด้วย จึงเห็นความ
สำคัญที่ควรกล่าวไว้ในที่นี้. หมอซิมเมอร์แมนเป็น
ศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัย มินเนโซตา แห่ง ส. ป. ร.
อเมริกา เป็นผู้แตกฉานในเศรษฐกิจวิทยา และสมาคม
มนุษยวิทยา. เมื่อขกตายนที่ประชุมมิชชันนารีประจำปี

ในกรุงเทพฯ ได้ตกลงกันว่าทางการที่มีชชันนารีจะช่วย
เหลือเมืองไทยไว้ อีก จำจะต้องทราบก่อนว่าราษฎรสยาม
ต้องการอะไรข้าง เคียงในอเมริกา มีการสำรวจเศรษฐกิจ
ของประชาชน ที่ประชุมเน้นจึงตกลงขอพระบรมราชาน
ุญาต, เพื่อส่งผู้ชำนาญมาตรวจฐานะเศรษฐกิจของ
ราชอาณาจักรสยามบ้าง ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ด้วยทรงยินดี สหามิชชันนารีระหว่างชาติ ซึ่งเป็นผู้
อุปถัมภ์การมิชชันนารีในกรุงเทพฯ อยู่ จึงได้เลือกส่ง
หมอซิมเมอร์แมน เข้ามาทำงานสำคัญนี้. หมอซิมเมอร์
แมนได้ทำการสำรวจพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของ รัฐบาลสยาม
อยู่รวมเวลา ๘ เดือน จึงแล้วทบทวนก็พิมพ์รายงานเห็นอ.
รายงานสถิติเล่มนี้ใหญ่ที่ หมอซิมเมอร์แมน รวบรวมยื่นต่อ
รัฐบาล คงจะเป็นประโยชน์แก่ราชการต่อไปไม่น้อย
ชาวสยามจึง ขอบใจ คณะมิชชันนารี และหมอซิมเมอร์แมน
ซึ่งเขาได้ช่วยทั้งทุนทั้งแรง ทำงานสำคัญซึ่งเราเองหา
เคยทำไม่ได้ โดยเรามีต้องจ้างคนอื่นมาเลย.

หมอซิมเมอร์ แมนกล่าวว่าความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจนี้ไม่ใช่ของใหม่ ได้เคยมีมาแล้วในประวัติศาสตร์ และยังมีต่อไปในข้างหน้า. บางทีความตกต่ำเกิดขึ้นแก่อุตสาหกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะอย่างเดียว บางทีก็เกิดขึ้นเฉพาะแก่ประเทศเดียว แต่บางทีก็เกิดขึ้นเป็นการใหญ่โตกระทบกระเทือนถึงกันทั่วโลก ดังความตกต่ำที่กำลังประจักษ์หน้าเราอยู่ทุกวันนี้. หมอซิมเมอร์ แมนกล่าวว่าเขินอุปไมยว่า ความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจเปรียบเหมือนแม่น้ำที่น้ำขึ้นเบียดฝั่ง ตอนไหนที่น้ำกัดดินพังไหลเข้าไปท่วมทำความเสียหายให้แก่ดินแดนทั้งสองฟากฝั่งนั้น. ทันทางที่ใด เกิดอุทกภัยขึ้น ยาก ที่จะทราบได้ เพราะแม่น้ำย่อมมีคันน้ำและแนวเขื่อนทางน้ำมา มากหลายช่วยกัน. แม่น้ำที่ตอนไหน คนมีทรัพย์สินและสัมภักดิ์กันก็ช่วยกันก่อสร้างเสริมฝั่งขึ้น เพื่อยกกันมิให้น้ำล้นเข้าเข้าไปท่วมแผ่นดินได้ เมื่อต่างดินก็ต่างทำทำนบขึ้นช่วยกันเช่นนั้น ถ้ากำลังน้ำไหลมายังรุนแรงอยู่มิได้ชักสาย

น้ำก็ย่อมเขยิบทำนบขึ้นอีก จนถึงเขาระทำลายทำนบให้พังลงไคว้นหนึ่ง กลับเป็นภัยใหญ่หลวงยิ่งขึ้นไปกว่าเมื่อแรกท่วมฝั่งเสียอีก. ทั้งนี้ ในเรื่องความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจเราจึงจับต้นเหตุยากนัก เพราะมีทางมาหลายทางประกอบกัน เหมือนคันน้ำและแนวของแม่น้ำ และการช่วยกันอย่าง ที่รัฐบาลจะ ลงทุนรอน ช่วยเหลือ ราษฎรทุกอย่าง ก็เปรียบเหมือนการทำทำนบ จะต้องประสพวันทำลาย ได้รับความเสียหายอย่างใหญ่หลวงเข้าสักวันหนึ่ง.

การวางยาให้ถูกรอค

หมอซิมเมอร์ แมน ว่า การช่วยเช่นนั้น ไม่ใช่การวางยาที่แก้ โรคให้หายขาดได้ ยาที่แก้ โรคได้ซึ่งกันนี้จะต้องเป็นไปในทางที่ช่วยเหลือให้ชาวนา สามารถ ประหยัด ศึกโสหุยการทำนาให้ถูกลง โดยให้การทำนาได้ผลเป็นชาวดีขึ้น และทั่วจำนวนขึ้นคือคนที่ไว้ หมายความว่า

ว่าให้คนหนึ่งทำข้าวต้มมากขึ้น และนาไร่หนึ่งก็ให้ ไก่
 ข้าวมากกว่าที่ใดเคยวัน. หมอซิมเมอร์แมน ยืนยันว่า
 มีทางสำเร็จ ไก่เส้นอวยตะเคียนไว้ ในรายงานที่ยื่น
 นั้นแล้ว ทราบใจที่ชาวนาจะทำข้าวต้มคนต่อไร่ ไก่น้อย
 ทราบนั้นชาวนาจะยังมีรัฐกพันภัย. เมื่อไรรัฐบาลได้
 ยืนยันคำสั่งให้ชาวนาทำข้าวต้มคนต่อไร่ ไก่มากขึ้น ถึงขั้นสม-
 ควร เมื่อนั้นชาวนาของเราจะพ้นภัยไข้สินิท.

โรคเป็นเครื่องตัดรอนกำลังราษฎร

อุปสรรคที่ทำให้ชาวนาของเราทยอยถดถอย มีโรค
 เป็นสำคัญอยู่ส่วนหนึ่ง. ท่านหมอลด่าวว่า ชาวนาของ
 เราทั่วประเทศมีโรคเบียดเบียนพอกันมาก คือ โรคบิด, โรค
 ลำไส้, โรคฟุงโร และไข้จับสั่นที่เรียกว่ามาแลเรีย จน
 ขาดบอกได้ว่า ใครมาจากภาคไหนของสยาม ภัยการ
 ทรพญโรคประจำตัวของเขา. ท่านหมอแนะนำว่าต้อง

กำจัดโรคเหล่านี้ เพราะมีทางกำจัดได้. ให้ผู้ตก
 แผลภัยที่นุ่ม ๆ ขึ้นมาก ๆ เขาเพียงสามารถรักษาโรค
 เหล่านี้ได้ก่อน ส่งออกไปทำการคามทองที่ ค้างหน้า
 ปรายโรคกันพักใหญ่ ชาวนาของเราจะได้มีร่างกาย
 สมบูรณ์ สมกัยที่เขาเกิดมาในประเทศเจริญ มีสิทธิที่จะ
 เป็นคนแข็งแรงได้.

อย่าบรรจุกุ้งทั้งหมดในกะจาดิบเคี้ยว

ส่วนกสิกรรมในเมืองเรานั้น ท่านหมอเห็นว่ายังมี
 คินแค้นอีกมากที่ไม่เหมาะแก่การปลูกข้าว สยามควร
 เพาะปลูกพันธุ์ไม้อื่น ๆ กล้วย เพื่อจะได้เป็นการช่วย
 กำลังกัน ในเวลาที่อย่างใดอย่างหนึ่งเพลิงพัดลางไป
 ภัยความอดท่า หรือภัยเหตุใด ๆ ก็คาม. พันธุ์ไม้
 ที่ท่านหมอแนะนำนั้น คือ ฝ้าย, ยาสูบ, ไทม, พริกไทย,
 ถั่วลิสง และผลไม้ต่าง ๆ หมอซิมเมอร์แมน ทักว่า

การทำนาของเราล่าช้าหลังสมัย, ชาวนาไม่รู้วิชาเพาะปลูก
 อันเป็นความรู้ใหม่ของโลก, การใช้ยุงสัตว์ก็ไม่มีเลย.
 ท่านหมอบรรณาได้เลี้ยงสัตว์ควาย ให้พืชที่เพาะปลูกเป็น
 อาหารสัตว์ ให้มูลสัตว์เป็นอาหารพืช และให้ทั้งสัตว์
 ทั้งพืชเป็นสินค้า (คืออาหาร) ของชาวนา. นอกจาก
 ภารกิจแยก คือ ทำนาในน้ำอย่างที่ทำกันนี้ ควรทำ
 ภารกิจแห่งควาย คือ ทำไร่สัตว์และ พืชผลต่าง ๆ
 พร้อมไปกับการเลี้ยงสัตว์และปลูกข้าว ซึ่งปลูกไถทั้ง
 เย็บทั้งแห้ง. ท่านหมอบรรณาให้ตั้งวิทยาลัยและโรง
 เวียนกลสิกรรม ฝึกหัดเจ้าหน้าที่ส่งสอนกลสิกรรม และ
 บุตรกลสิกรรมให้ทำกลสิกรรมทันสมัย ในส่วนการสอนลูก
 กลสิกรรม กระทรวงธรรมการได้มีโครงการศึกษากลสิกรรม
 และได้เริ่มทำมาตั้ง ๑๕ ปีเข้านแล้ว ยังขาดแต่เงิน
 และครูกลสิกรรมเป็นจำนวนมากมายังจะต้องฝึกหัดให้ ส้า-

เร้วเท่านั้น. ในส่วนวิทยาลัยสำหรับเจ้าหน้าที่ ท่านหมอบ
 บรรณาให้ตั้งกลสิกรรมขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ของเรานั้นเอง เพื่อระไกรงานก็โดยไม่ต้องเปลืองมากมาย
 เป็นวิธีประหยัดที่จำเป็นอย่างยิ่งในสมัยนี้. ทรงกษัตริย์
 ในโคลงกลอนของครูเทพพนม ๒๔๐.

ข้าพเจ้าเกรงว่า ได้ทราบท่านทั้งหลายมาพอสมควร
 แก่เวลาแล้ว ยืนยันจะขอรวบรวมสิ่งสองสถานเพียงว่า
 ความทักคำแห่งเศรษฐกิจในประเทศไทย เกี่ยวกับตลาด
 สินค้าต่างประเทศ และสินค้าภายในทั่วไปในเมืองเรา
 สถานหนึ่ง ก็เกี่ยวกับสินค้าข้าวของเราโดยเฉพาะ
 อีกสถานหนึ่ง. สถานแรก ไทยเขมรรวมข้าว กล่าวว่
 เราเป็นเพียงปลายเหตุ คั้นเหตุอยู่ในยุโรปและอเมริกา
 เขาทักคำ เขาก็พลอยทักคำควาย เขาแก่ทนาย เขาก็
 พลอยทนายควาย เป็นสุขวิสัยที่เราจะแก้ไขเอง เพราะ

เราเป็นเพียงปลายเหตุ ส่วนสถานที่ เกี่ยวข้องเรา
โดยตรง การช่วยชาวนาเป็นการช่วยตัวเอง และยื่น
หน้าที่ ๆ รัฐบาล ของ เรา กำลัง เริ่ม ช่วย เหลือ อยู่ แล้ว.
รัฐบาลข้างเคียง เขามีวิธีช่วยเหลือนั้นอย่างไร, รัฐบาล
ของเราย่อมสมควรส่งตรวจตราอยู่แล้ว ข้าพเจ้าขอขยไว้
เพียงเท่านั้น ผู้ใดฟังแล้วยังคงมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจ
ตกต่ำ เท่ากับเมื่อก่อนฟัง ไปรทอย่าโทษข้าพเจ้า.